

การพัฒนาต่อยอดรูปแบบตามนโยบาย GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ่ง จังหวัดศรีสะเกษ

สุจินต์ งามแสง, ส.บ.¹, ยูวธิดา ศรีนนท์, ส.บ.², นฤดี ไกรยา, ส.บ.², พชรพรรณ พรหมศรี, พย.บ.³,
อนุสร การเกษ, พย.ม., อพย.⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ พัฒนาแนวทางและศึกษาผลลัพธ์การพัฒนาในรูปแบบตามนโยบาย GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ่ง จังหวัดศรีสะเกษ ศึกษาในผู้ให้ข้อมูลหลัก 17 คน และกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บริการจำนวน 302 คน เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก 2) การสนทนากลุ่มการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การระดมสมอง สะท้อนคิด และ 3) รูปแบบตามนโยบาย GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ่ง ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการสามเส้า วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (Content Validity) ได้ค่า OIC = 0.5-1 เก็บรวบรวมข้อมูลเดือน ธันวาคม 2566 – เมษายน 2567

ผลการวิจัย ด้านสถานการณ์ พบประเด็นปัญหาด้านการพัฒนาสามให้ได้มาตรฐานและการจัดการสิ่งปฏิกูล โดยองค์ประกอบที่ต้องได้รับการจัดการคือ 1) ปัญหาด้านองค์ความรู้ 2) การมีส่วนร่วมในการจัดการของบุคลากร 3) ความตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินการ รูปแบบการดำเนินงาน GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ่ง “3PKA” ประกอบด้วย 1) Policy คือ มินโยบายการดำเนินงานที่ชัดเจน 2) Participation การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 3) Patients Focus มีผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง 4) Knowledge & Healthy Management การพัฒนาความรู้และการจัดการอย่างมีระบบ และ 5) Activity การกำหนดกิจกรรมการพัฒนาที่ชัดเจน

ผลลัพธ์การดำเนินการพบว่า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ่ง มีการพัฒนาการดำเนินงานในการพัฒนาต่อยอดรูปแบบการดำเนินงาน GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) ผ่านเกณฑ์ประเมินตนเอง 14 ขั้น จากการพัฒนาดังกล่าวทำให้ผู้รับบริการมีความรอบรู้ต่อการปฏิบัติตามนโยบาย GCSH ในระดับมาก การรับรู้บทบาทตนเองมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามนโยบายและมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน อยู่ในระดับมากร้อยละ 97.25 โดยปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาการพัฒนารูปแบบดำเนินงาน GCSH ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ่ง ประกอบด้วยหลัก “3PKA” มีการปฏิบัติงานแบบภาคีเครือข่ายโดยยึดผู้รับบริการเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ซึ่งทำให้ผลลัพธ์การพัฒนาอยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ,นโยบายกรีนแอนด์คลีนฮอสปิตอล, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ตำบลบัวหุ่ง

¹ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบัวหุ่ง จังหวัดศรีสะเกษ Email:ngamsang2515@gmail.com

² นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบัวหุ่ง จังหวัดศรีสะเกษ Email:yuwatidasri2329@gmail.com, naruedeekraiya@gmail.com

³ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบัวหุ่ง จังหวัดศรีสะเกษ Email:pacharapan2521@gmail.com

⁴ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลราชสีห์ จังหวัดศรีสะเกษ Email:anusorn.9915@gmail.com

The further development of the model according to the GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) policy, Bua Hung Sub-district Health Promoting Hospital Sisaket Province

Sujin Ngamsang, *B.P.H.*¹, Yuwatida Srinon, *B.P.H.*², Nalerdee Kraiya, *B.P.H.*²,
Pacharapan Promsri, *B.N.S.*³, Anusorn Karaket, *M.N.S., APN.*⁴

Abstract

The purpose of the participatory research is to study the situation, analyze the situation, develop guidelines, and evaluate the GREEN and CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) model in Bua Hung Subdistrict Health Promoting Hospital Sisaket Province. The study included a total sample of 302 people, a total of 32 informants, and 302 people living in the area of Bua Hung Subdistrict. The research tools consisted of 1) Data collection form from in-depth interviews, 2) group discussion, participatory and non-participatory observation, brainstorming, and reflection, and 3) a model according to GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) policy. Bua Hung Subdistrict Health Promotion. The quality of the instrument is verified by obtaining a content-matching value IOC=0.50 to 1.00 collecting data Between November 2022 and April 2023.

Research results 1) Situation: Problems found Development of standard toilets and sewage management There is an element that must be addressed 1) knowledge issues. 2) Participation in management 3) Personnel recognizing that did not pass the evaluation criteria GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) operating model of Bua Hung Subdistrict Health Promoting Hospital "3PKA" that consists of 1) Policy, that is, there is an operation policy Clear tasks 2) Participation of all sectors, 3) Patients Focus, with service recipients as the center, 4) Knowledge & Healthy Management, systematic knowledge development and management, and 5) Activity, clearly defining development activities.

The operation results found that Bua Hung Subdistrict Health Promoting Hospital Operations have been developed to further develop the GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) operating model through the 14-step self-assessment criteria. From such development, service recipients are well-versed in complying with the GCSH policy. At a high level, they perceived their role in participating in policy implementation and were satisfied with its operations. It is at a high level of 97.25 percent by the success factor in developing the development of the GCSH operating model of Bua Hung Subdistrict Health Promoting Hospital. Consisting of the principles of "3PKA", operations are carried out as network partners by placing service recipients at the development center. which makes the development results at an excellent level.

Keywords: Model development, GREEN&CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital,
Bua Hung Sub-district Health Promoting Hospital

¹ Public Health Technical Officer, Professional level, Bua Hung Health Promoting Hospital, Sisaket Province, Email: ngamsang2515@gmail.com

² Public Health Technical Officer, Professional level, Bua Hung Health Promoting Hospital, Sisaket Province, Email: yuwatidasri2329@gmail.com, naruedeekraiya@gmail.com

³ Registered Nurse Professional Level, Bua Hung Health Promoting Hospital, Sisaket Province, Email: pacharapan2521@gmail.com

⁴ Registered Nurse Professional Level, Rasi Salai Hospital, Sisaket Province, Email: anusorn.9915@gmail.com

บทนำ

ตามประเด็นยุทธศาสตร์การคุ้มครองสิทธิ ด้านสุขภาพของประชาชน ลดความเสี่ยงด้านอนามัย สิ่งแวดล้อมจากการจัดบริการของสถานบริการสาธารณสุข การพัฒนาสุขภาพอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม (Sustainable and Ecological Sanitation) ของประเทศไทย (กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2555) หรือ GREEN and CLEAN Hospital หรือสถานบริการสาธารณสุขรวมใจ ธรรมรงค์โลกพร้อมด้วยการสุขภาพอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คือการกำหนดตัวชี้วัด โรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สังกัดกระทรวง สาธารณสุข เพื่อให้มีการพัฒนางานอนามัยสิ่งแวดล้อม ให้สถานบริการสาธารณสุขมีความตระหนักและจิตสำนึก เกี่ยวกับการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในหน่วยงาน ประกอบไปด้วย 5 กิจกรรมที่เรียกว่า กิจกรรม GREEN ได้แก่ G: Garbage คือ การจัดการมูลฝอยทุกประเภท R: Restroom คือ การพัฒนาส้วมมาตรฐานสะอาด เพียงพอและปลอดภัย (HAS) E: Energy คือ การจัดการ ด้านพลังงาน E: Environment คือ การจัดการสิ่งแวดล้อม ในโรงพยาบาล และ N: Nutrition คือ การจัดการสุขภาพ อาหารและการจัดการน้ำบริโภคในโรงพยาบาลและชุมชน ให้มีมาตรฐานและขับเคลื่อนด้วยกลยุทธ์ CLEAN ได้แก่ C: Communication การสื่อสารสาธารณะเพื่อสร้างความ เข้าใจ L: Leader สร้างบทบาทผู้นำ E: Effectiveness เกิดผลดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ A: Activity สร้าง กิจกรรมเพื่อสร้างจิตสำนึกอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนและ N: Network มีความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายชุมชนและ ท้องถิ่น โดยกรอบแนวคิดในการขยายผล GREEN & CLEAN Hospital สู่วิทยาลัยส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) มุ่งเป้าในการพัฒนาต่อยอดและเพิ่มกิจกรรมให้ ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังมีการวางกลไกการขับเคลื่อน ของโรงพยาบาลให้มีบทบาทในการ สนับสนุนและส่งเสริม รพ.สต. นำไปสู่การกำหนดเป็นแนวทางการดำเนินงาน สำหรับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล คือ GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital

(GCSH) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นำไปสู่การกำหนดเป็นแนวทางการดำเนินงานสำหรับ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโดยเฉพาะ มีแบบประเมิน ตามเกณฑ์ GCSH ประเมินคุณภาพการจัดการด้านอนามัย สิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและ เชื่อมต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานมาตรฐานโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาวที่สอดคล้องกับการขยายผล การดำเนินงานการพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถาน บริการสาธารณสุข ตามโครงการ GREEN & CLEAN Hospital (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2553)

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ้ง อำเภอ ราชีไศล จังหวัดศรีสะเกษ ได้ให้ความสำคัญต่อการลดภาวะ โลกร้อนของสถานบริการและชุมชน โดยมีการดำเนินการ พัฒนาแผนบริการตามนโยบาย GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) โดยการ พัฒนามีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้พลังงานและเชื้อเพลิง การจัดการของเสีย ทั้งเศษอาหาร สิ่งปฏิกูล ที่เกิดจากการ ขับถ่ายและน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้ของผู้รับบริการและ ชุมชน จากการดำเนินงานตามแผนนโยบาย พบว่า ประเด็น ปัญหาสำหรับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ้ง ที่ยัง ไม่ผ่านระดับพื้นฐานอันเนื่องมาจากประเด็นของกลยุทธ์ CLEAN ยังขาดการสื่อสารนโยบายไปทั่วทั้งองค์กร เพื่อ สร้างความเข้าใจในการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมและไม่มี แผนการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามเกณฑ์ GREEN and CLEAN ที่ชัดเจนและขาดการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ให้มี องค์ความรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม GREEN and CLEAN Hospital เช่น การควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย รวมถึง แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยและการจัดการสิ่งปฏิกูล ในชุมชนที่มีกระบวนการที่ไม่ชัดเจนในทางปฏิบัติ จาก สถานการณ์และปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารและ ให้บริการตามแนวทางขับเคลื่อนตามนโยบาย GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) มุ่งหวังที่จะพัฒนาต่อยอดนโยบายดังกล่าว เพื่อ ศึกษาสถานการณ์ พัฒนาแนวทางและศึกษาผลลัพธ์การ พัฒนารูปแบบตามนโยบาย GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH)

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ่ง จังหวัดศรีสะเกษ
อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานและผลักดัน
ให้มีมาตรฐานการพัฒนาตามแนวทาง พัฒนารูปแบบ
ให้ได้ตามนโยบาย GREEN & CLEAN Sub-district Health
Promoting Hospital (GCSH) ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทและสถานการณ์ในการดำเนินงาน
GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting
Hospital (GCSH) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ่ง
อำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนารูปแบบการ
ดำเนินงาน GREEN & CLEAN Sub-district Health
Promoting Hospital (GCSH) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
ตำบลบัวหุ่ง อำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ
3. เพื่อศึกษาผลลัพธ์การพัฒนาสู่มาตรฐานมาตรฐาน
GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting
Hospital (GCSH) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ่ง
อำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบวิธีวิจัย
เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action
Research: PAR) Kemmis and McTaggart (1988) โดยมี
ขั้นตอนการศึกษาประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1
การศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ ขั้นตอนที่ 2 วางแผน
ขั้นตอนที่ 3 ปฏิบัติตามแผนและขั้นที่ 4 การประเมินผล
เป็นการศึกษาในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ่ง
อำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ รูปแบบการดำเนินการ
ภายใต้มาตรฐาน GREEN & CLEAN Sub-district Health
Promoting Hospital (GCSH)

พื้นที่ในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive
sampling) โดยเลือก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ่ง
อำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ

ผู้ให้ข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ่ง ที่เกี่ยวข้องกับการ
ดำเนินงาน GREEN & CLEAN Sub-district Health
Promoting Hospital (GCSH) ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
แบบเจาะจง โดยใช้เกณฑ์ตามเกณฑ์การคัดเลือกที่กำหนด
ประกอบด้วย บุคลากรทางการแพทย์ รพ.สต.บัวหุ่ง ภาควิ
เคราะห์ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนารพ.สต. เช่น โรงเรียน
เทศบาล ผู้นำ ชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขและผู้มารับ
บริการ 17 คน แบ่งเป็น บุคลากรทางการแพทย์ รพ.สต.
บัวหุ่ง 7 คน ข้าราชการ พนักงานกระทรวงสาธารณสุข
ที่ปฏิบัติงานใน รพ.สต. และ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภาควิ
เคราะห์ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา รพ.สต.บัวหุ่ง เช่น
โรงเรียน เทศบาล ผู้นำ ชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข และ
ผู้มารับบริการ ที่อาศัยอยู่จริงในพื้นที่ตำบลบัวหุ่ง อำเภอ
ราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ 10 คนรวมทั้งรวม 17 คน โดยมี
เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือกผู้ยินยอมตนให้ทำการวิจัยเข้าร่วมโครงการ
(Inclusion criteria)

- 1) บุคลากรทางการแพทย์ รพ.สต.บัวหุ่ง ภาควิ
เคราะห์ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา รพ.สต.บัวหุ่ง เช่น
โรงเรียน เทศบาล ผู้นำ ชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข และ
ผู้มารับบริการ
- 2) สามารถอ่านและสื่อความหมายได้ดี
- 3) มีทักษะการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สามารถตอบ
แบบสอบถามออนไลน์ได้
- 4) มีความสมัครใจและยินดีให้ความร่วมมือใน
การวิจัยครั้งนี้

เกณฑ์การคัดเลือกผู้ยินยอมตนให้ทำการวิจัยออกจากโครงการ
(Exclusion criteria)

ไม่ยินยอมร่วมโครงการวิจัย จากการขออนุญาต
ยินยอมร่วมโครงการวิจัยของผู้ให้ข้อมูล (Consent form)
ในแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่าง เป็นประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี
ขึ้นไป ที่อาศัยในตำบลบัวหุ่ง การคำนวณขนาดของกลุ่ม
ตัวอย่าง คำนวณโดยการวิเคราะห์อำนาจการทดสอบ

(power analysis) จากการศึกษาของ ศรีสุวรรณ ธาณี, เทิดศักดิ์ พรหมอารักษ์, 2566 โดยการหาค่าขนาดของอิทธิพล (effect size conventions) ใช้ค่า Small effect size เท่ากับ 0.2 กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 อำนาจในการทดสอบ .95 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 272 รายเพื่อป้องกันการสูญหายของกลุ่มตัวอย่างจึงเพิ่มอีก 10% รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทั้งหมด 302 ราย

ขั้นตอนการวิจัยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ มี การดำเนินการดังนี้

สัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการจัดการระบบบริการบริบทและสถานการณ์ในการดำเนินงาน GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ่ง อำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษจำนวน 17 คน สนทนากลุ่มระหว่างผู้บริหารนโยบาย ผู้ขับเคลื่อนนโยบาย ผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบการดำเนินการตาม GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital และสังเกตแบบมีส่วนร่วม เกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมในกระบวนการและขั้นตอนกิจกรรมต่างๆ

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน โดยการสนทนากลุ่มเพื่อวางแผน ระดมความคิดและออกแบบแนวทางการจัดบริการ GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผู้ขับเคลื่อนนโยบาย ผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบระบบบริการ GCSH

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติตามแผนโดยมีการดำเนินการ ดังนี้ จัดประชุมหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อการถ่ายทอดนโยบายการจัดระบบบริการสุขภาพตามแนวทางพัฒนา GCSH ซึ่งสามารถกำหนดแนวทางการจัดบริการทางสุขภาพได้ดังนี้ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานจึงมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) 2) ประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting

Hospital (GCSH) ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ่ง แจกบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ วิเคราะห์ปัญหาหารือกัน และเสนอร่างนโยบายครั้งที่ 2 เพื่อปรับปรุงร่างนโยบายเตรียมประกาศใช้นโยบายประกาศนโยบาย 3) จัดทำแผนงานโครงการเพื่อขออนุมัติอบรมให้ความรู้ในการจัดการมูลฝอยแก่บุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ่ง สร้างสรรค์ที่ได้มาตรฐาน HAS ประกาศใช้นโยบายลดพลังงาน จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ได้แก่สอน การสาธิตกายบริหารขั้นต้น ที่สามารถทำได้เองที่บ้าน จัดทำแผนด้านสิ่งแวดล้อม คือ การเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ่งโดยการปลูกต้นไม้ และ 4) การดำเนินงาน ตามกิจกรรม GREEN และกลยุทธ์ CLEAN ตามแผนดำเนินงาน (Action Plan)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล โดย 1) ประเมินผลลัพธ์การให้บริการตามเกณฑ์มาตรฐานกรีนแอนด์คลีน 2) ประเมินความรู้ด้านสุขภาพผู้รับบริการในงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ของ รพ.สต.บัวหุ่ง ตามเกณฑ์มาตรฐานกรีนแอนด์คลีน และ 3) ประเมินระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการในงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ของ รพ.สต.บัวหุ่ง ตามเกณฑ์มาตรฐานกรีนแอนด์คลีน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 สัมภาษณ์เชิงลึก 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับสถานการณ์สภาพปัญหาการจัดบริการทางสุขภาพในการดำเนินการตามนโยบาย GCSH 2) แนวทางการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ใช้สังเกตและบันทึกเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมในกระบวนการและขั้นตอนกิจกรรมต่างๆ 3) แนวทางการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ใช้สังเกตสภาพแวดล้อมในพื้นที่ และ 4) แนวคำถามสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการจัดบริการทางสุขภาพในการดำเนินการตามนโยบาย GCSH

ส่วนที่ 2 ลักษณะทางประชากร ประกอบไปด้วย อายุ เพศ บทบาทในชุมชนระดับการศึกษาอาชีพ ผู้ให้คำปรึกษา กรณีพบปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม (สุขาภิบาลอาหาร การจัดการน้ำสะอาด การจัดการขยะและ

การจัดการส้วมมาตรฐานและสิ่งปฏิกูล การจัดการด้านพลังงาน)

ส่วนที่ 3 ความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ด้านสุขาภิบาลอาหาร การจัดการน้ำสะอาด การจัดการขยะ และการจัดการส้วมมาตรฐานและสิ่งปฏิกูลการจัดการด้านพลังงาน ซึ่งผู้วิจัยดัดแปลงแบบสอบถามความรอบรู้ด้านวัคซีนโควิด 19 ของ สมชาย ภาณุมาสวิวัฒน์ (สมชาย ภาณุมาสวิวัฒน์ และคณะ, 2566) โดยแบบสอบถามดังกล่าวพัฒนาขึ้นโดยใช้กรอบแนวคิดของ Nutbeam D (Nutbeam, 2008) ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 6องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านความรู้ความเข้าใจ จำนวน 5 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบเลือกตอบ ใช่ ไม่ใช่ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิด ได้ 0 คะแนน 2) ด้านการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ จำนวน 5ข้อ 3) ด้านทักษะการสื่อสาร จำนวน 9ข้อ 4) ด้านการจัดการตนเอง จำนวน 5 ข้อ 5) ด้านการรู้เท่าทันสื่อ จำนวน 5ข้อ และ 6) ด้านทักษะการตัดสินใจ จำนวน 5 ข้อ คะแนนรวมของแบบวัดทั้งฉบับมีค่าตั้งแต่ 0-34คะแนน การแปลผลความรอบรู้ด้านการปฏิบัติตามแนวทาง GCSH ให้ความหมายของคะแนนตามช่วงค่าเฉลี่ยคะแนนสัมพัทธ์ โดยคำนวณจากค่าเฉลี่ยรายด้านหรือโดยรวมหารด้วยคะแนนสูงสุดที่เป็นไปได้ของรายด้านหรือโดยรวมนั้น หารด้วย 3 อันตรภาคชั้น ให้ความหมายของคะแนนตามช่วงค่าเฉลี่ยคะแนนสัมพัทธ์ ดังนี้ 0-0.33 หมายถึง ระดับต่ำ 0.34-0.66หมายถึง ระดับปานกลาง และ 0.67-1.00 หมายถึง ระดับสูง

ส่วนที่ 4 ความพึงพอใจของผู้รับบริการในงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ของ รพ.สต.บัวหุ่ง ตามเกณฑ์มาตรฐานกรีนแอนดคลีน (GCSH)

ตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (Content Validity) ได้ค่า OIC = 0.5-1ตรวจหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) เครื่องมือความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) เท่ากับ 0.83

แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับบริการในงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) เท่ากับ 8.86

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ขออนุญาตและขอความยินยอมในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักทุกขั้นตอนของการศึกษาและเข้าร่วมกิจกรรม

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ใช้การตรวจสอบสามเส้า (Data triangulation) ด้านข้อมูลโดยเปลี่ยนแหล่งเวลาและสถานที่ให้ข้อมูล

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

จริยธรรมการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการเห็นชอบและอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดศรีสะเกษ เลขที่ SPPH 2023-194 วันที่รับรอง 7 ธันวาคม 2566

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 17 คน แบ่งเป็นกลุ่มบริหารนโยบาย เป็นเพศชายและหญิง จำนวน 4 คน อายุเฉลี่ย 56.2 ปี (SD=2, Min=53 ปี, Max=58 ปี) มีประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการบริการสุขภาพเฉลี่ย 12 ปี (SD=4, Min=4 ปี, Max=19 ปี) กลุ่มผู้ขับเคลื่อนนโยบาย เป็นเพศชาย 2 คน เพศหญิง 3 คน อายุเฉลี่ย 42.5 ปี (SD=2, Min=38 ปี, Max=51 ปี) มีประสบการณ์ด้านการจัดบริการ GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เฉลี่ย 9 ปี (SD=6.58,

Min=5 ปี, Max=10 ปี)และกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบด้านระบบบริการสุขภาพทางการจัดบริการ GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 8 คน เป็นเพศชาย 3 คน หญิง 5 คนอายุเฉลี่ย 42.1 ปี (SD=6.58, Min=36 ปี, Max=54 ปี) มีประสบการณ์การให้บริการทางการจัดบริการ GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เฉลี่ย 7 ปี (SD=6.58, Min= 4 ปี, Max=10 ปี)

2. สถานการณ์และสภาพปัญหา การปฏิบัติตามแผนนโยบายและให้บริการทางการจัดบริการ GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวทุ่ง พบว่าบริบทในการดำเนินงาน GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวทุ่ง อำเภอราชีไศล จังหวัดศรีสะเกษ ให้บริการในระดับปฐมภูมิ ขนาด L แบ่งประชากรในเขตตำบลบัวทุ่ง ออกเป็น 18 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากร 7,592 คน พบประเด็นปัญหาด้านการพัฒนาสู่มาตรฐานและการจัดการสิ่งปฏิกูล โดยองค์ประกอบที่ต้องได้รับการจัดการ คือ 1) ปัญหาด้านองค์ความรู้ของผู้ให้บริการและประชาชนในพื้นที่ดำเนินการให้บริการ โดยพบว่าหน่วยงานยังขาดการสื่อสารองค์กร ทั้งด้านการวางแผนนโยบายที่ชัดเจน การกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรเพื่อการขับเคลื่อนตามแผนนโยบาย GCSH รวมถึงการวางแผนด้านการพัฒนาองค์ความรู้ของบุคลากรต่อการปฏิบัติและสร้างความรอบรู้สุขภาพของประชาชนต่อแนวทางพัฒนาระบบบริการ นโยบาย GCSH ขณะเดียวกันยังพบว่าประชาชนในเขตพื้นที่บริการยังขาดความเข้าใจในนโยบายการขับเคลื่อนตลอดจนการนำปฏิบัติเพื่อนำนโยบาย GCSH ไปใช้ในชีวิตประจำวัน 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดบริการของบุคลากรและการมีส่วนร่วมต่อการปรับปรุงกระบวนการวิธีปฏิบัติเพื่อประยุกต์ใช้นโยบาย GCSH ของประชาชนในชุมชน ในการดำเนินการปฏิบัติตามแนวทางที่ยังน้อย เนื่องจากการขาดการสื่อสารและการสร้างความเข้าใจในแนวทางดำเนินนโยบายตามแผนพัฒนา GCSH ซึ่ง

พบว่าในระยะริเริ่มการนำแนวทาง GCSH ไปปฏิบัติโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวทุ่งมีการสื่อสารต่อคณะทำงาน ในระดับผู้นำชุมชน อันประกอบด้วยอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาตำบลเทศบาลตำบล เป็นหลัก แต่ในการสื่อสารในระดับบุคคลมีความจำเป็นต้องสื่อสารให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น “ฉันได้ยินอยู่ค่ะเรื่อง การเก็บขยะ การทำสวนที่ดี แต่ก็ยังไม่ค่อยเข้าใจเท่าไรว่าจะให้ฉันปฏิบัติแบบไหน” (ผู้ให้ข้อมูลผู้ใช้บริการในชุมชน) พบว่าในด้านการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจต่อนโยบาย GCSH จะต้องมีการพัฒนาแนวทางสื่อสารให้เกิดความครอบคลุมมากขึ้นและความตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินการ GCSH และวางแผนการสร้างความรู้ด้านสุขภาพต่อการปฏิบัติตามนโยบาย GCSH

3. แนวทางการจัดบริการทางสุขภาพ ตามนโยบายและให้บริการทางการจัดบริการ GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวทุ่ง พบว่าภายหลังการค้นหาปัญหาและวิเคราะห์สถานการณ์ในพื้นที่หน่วยงานมีแนวทางจัดบริการดังนี้ 1) กำหนดนโยบาย GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) และสื่อสารผ่านการประชาสัมพันธ์หมู่บ้าน โดยผู้ใหญ่บ้านประกาศให้ประชาชนในพื้นที่บริการรับทราบถึงนโยบายและการปฏิบัติตามนโยบายของครัวเรือน มีการติดประกาศนโยบาย ติดป้ายประชาสัมพันธ์ให้ทราบโดยทั่วกันของชุมชน 2) มีแผนงานโครงการเพื่อขออนุมัติ อบรมให้ความรู้ในการจัดการมูลฝอยแก่บุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวทุ่ง สร้างสรรค์ได้มาตรฐาน HAS ประกาศใช้นโยบายลดพลังงาน จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ได้แก่สอน การสาธิตกายบริหารขั้นต้น ที่สามารถทำได้เองที่บ้าน จัดทำแผนด้านสิ่งแวดล้อม คือ การเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวทุ่ง โดยการปลูกต้นไม้ อบรมให้ความรู้ในการจัดการมูลฝอยแก่บุคลากร รพ.สต.บัวทุ่ง ประกาศใช้นโยบายลดพลังงาน เช่น มีการดำเนินงาน ตามกิจกรรม GREEN และ กลยุทธ์ CLEAN Garbage

การจัดการมูลฝอย ให้ความรู้เรื่องการคัดแยก เก็บรวบรวม เคลื่อนย้ายและกำจัดมูลฝอยในหน่วยงานประกาศต ให้บริการสุขภาพสถิติบรรจุโดยให้ผู้มารับบริการนำถุงผ้า มาเอง 3)มีแผนปฏิบัติการดำเนินงานตามกิจกรรม GREEN และกลยุทธ์ CLEAN ประกอบด้วย G: Garbage การจัดการ มูลฝอยทุกประเภท R : Restroom การพัฒนาส้วม มาตรฐานและการจัดการสิ่งปฏิกูล E: Energy การจัดการ ด้านพลังงานและทรัพยากร E: Environment การจัดการ สิ่งแวดล้อม ใน รพ.สต. และ N: Nutrition การส่งเสริมด้าน อาหารและน้ำปลอดภัยปลอดภัยและเป็นแหล่งเรียนรู้ ให้กับชุมชนนอกจากนี้หน่วยงานยังได้มีการพัฒนาและ ติดตาม การส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ โดยอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้การส่งเสริมสุขภาพ เฝ้าระวัง ประเมิน ติดตามผลการดูแลด้านสภาพแวดล้อมในชุมชน ร่วมกับบุคลากรทางการแพทย์และหน่วยงานสนับสนุน การกิจในด้านอื่นๆ ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วน ท้องถิ่นสนับสนุนการเก็บรื้อ อภิบาลสิ่งแวดล้อมภายใน ชุมชน และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคให้การสนับสนุนด้านการ ซ่อมแซม ปรับปรุงระบบไฟฟ้าในครัวเรือน เป็นต้น โดยมี ผลลัพธ์การดำเนินงาน ที่สามารถสรุปเป็นรูปแบบการ ดำเนินงาน GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) ของโรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพตำบลบัวหุ้ง “3PKA” ประกอบด้วย 1) Policy คือมี นโยบายการดำเนินงานที่ชัดเจน 2) Participation การมี ส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 3) Patients Focus มีผู้รับบริการ เป็นศูนย์กลาง 4) Knowledge & Healthy Management การพัฒนาความรู้และการจัดการอย่างมีระบบ และ 5) Activity การกำหนดกิจกรรมการพัฒนาที่ ชัดเจน ในชุมชนที่ถือปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรม ชุมชน จากการดำเนินงาน สามารถสรุปบทเรียนจากการ ดำเนินงานในการพัฒนาต่อยอดรูปแบบการดำเนินงาน GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) 14 ขั้น พบว่า การดำเนินงาน GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพตำบลบัวหุ้งและผู้มารับบริการในโรงพยาบาล

ส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ้ง เข้ามามีส่วนร่วมในการในดำเนิน แก้ไขปัญหา ทำให้เกิดกิจกรรมมอบความรู้ในการ จัดการมูลฝอยแก่บุคลากรทั้งใน โรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพตำบล การจัดสรรตั้งงบประมาณสร้างส้วมที่ได้ มาตรฐาน เกิดการใช้นโยบายลดพลังงาน เช่น กำหนดเวลา ในการ เปิด ปิด เครื่องปรับอากาศ กิจกรรมส่งเสริม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สอน และสาธิต กายบริหารขั้นต้น ที่สามารถทำได้เองที่บ้าน เพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ้ง ซึ่งพบว่า การดำเนินงานในการ พัฒนาต่อยอดรูปแบบการดำเนินงาน GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) ของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ้ง “การดำเนินการ ตามแผนปฏิบัติการที่ผ่านมา ทำให้เราได้รับรู้ รับทราบและ ค้นหาปัญหาที่เราคิดว่ามันดีอยู่แล้วแต่ความเป็นจริงปัญหา ที่มีอยู่นั้นต้องอาศัยการ กำกับ ติดตามในงานเรา รับผิดชอบ ให้ดี แล้วเราจะเห็นปัญหาและสามารถทำการแก้ไข ปรับปรุง ได้ทันที ที่รับรู้ปัญหา จะทำให้ ปัญหานั้นไม่บาน ปลาย จนส่งผลกระทบต่อบุคคล ชุมชน และสิ่งแวดล้อม” “ไม่เคยได้รับการอบรมอย่างนี้มานานแล้ว อบรมวันนี้ทำให้ มีความรู้ในเรื่องการจัดการมูลฝอยแต่ละประเภทและนำ ความรู้ที่ได้ไปใช้ในองค์กรเป็นอย่างดี “การได้รับจัดสรร งบประมาณในการก่อสร้างห้องน้ำของผู้มารับบริการที่ชำรุด ได้รับการ ปรับปรุงตามมาตรฐานของ HAS “การร่วมมือ ของภาคีเครือข่าย ทำให้การประเมินตนเองของโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ้ง มีแนวทางการดำเนินงาน ที่ชัดเจน” จากการให้ข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า รพ.สต.บัวหุ้ง และชุมชนมีการ การกำหนดกิจกรรม การพัฒนาที่ชัดเจนในชุมชนที่ถือปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม กับสภาพวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนชุมชน มีการ วางแผนกำหนดบทบาทของผู้ให้และผู้รับบริการในการ ขับเคลื่อนตลอดจน การได้รับความร่วมมือของภาคี เครือข่ายที่เข้มแข็งในการนำปฏิบัติตามแผนนโยบาย ที่พัฒนา ส่งผลให้การ ประเมินตนเองผลลัพธ์การดำเนินงาน ในการพัฒนาต่อยอดรูปแบบการดำเนินงาน GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital

(GCSH)14 ชั้นของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ่งผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 100

4. ผลลัพธ์การพัฒนาสู่มาตรฐานมาตรฐาน GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) และ ผลลัพธ์ด้านความรอบรู้ด้านสุขภาพผู้รับบริการในงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ของ รพ.สต.บัวหุ่ง ตามเกณฑ์ GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ่ง

ข้อมูลทั่วไป ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของประชาชนพื้นที่ตำบลบัวหุ่ง อำเภอรามัน จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 302 คน สามารถจำแนกคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 51.7 เพศหญิง ร้อยละ 48.3 มีอายุเฉลี่ย 47.23 ปี (Min=24 ปี, Max =71 ปี) บทบาทในชุมชนส่วนใหญ่เป็นประชาชนทั่วไป ร้อยละ 68.9 รองลงมาคือ อสม.ร้อยละ 17.5 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ ประถมศึกษา ร้อยละ 43.4 อาชีพเกษตรกรทำสวน/ ทำนา/เลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 42.7 ผู้ให้คำปรึกษา กรณีพบปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม (สุขาภิบาลอาหาร การจัดการน้ำสะอาด การจัดการขยะ และการจัดการสิ่งแวดล้อมและสิ่งปฏิกูล การจัดการด้านพลังงาน) ในกรณีที่พบปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมจะเลือกปรึกษากับผู้นำชุมชนมากที่สุด ร้อยละ 91.7 รองลงมาคือ ปรึกษานักวิชาการสาธารณสุข รพ.สต. ร้อยละ 90.7

มีการพัฒนากำหนดนโยบาย(GCSH) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ่งดังนี้ ปฏิบัติงานตามหลัก G : Garbage คือ การจัดการมูลฝอยและการใช้ประโยชน์จากขยะและสิ่งปฏิกูลด้วยหลัก 3R คือ Reduce ลดการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดมลพิษสิ่งแวดล้อมหรือเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำไปกำจัดหรือบำบัด หรือลดการใช้พลังงาน ลดของเสีย ลดการใช้น้ำและลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ Reuse การนำผลิตภัณฑ์ที่ยังสามารถใช้งานได้กลับมาใช้ซ้ำ Recycle การใช้ทรัพยากรที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ปฏิบัติตามหลักและการสร้างพื้นที่แหล่งปฏิภรณ์ระดับตำบลอย่างมีมาตรฐาน R : Restroom คือ การจัดการสิ่งแวดล้อมให้ได้มาตรฐาน HAS ตลอดจน

ส่งเสริมพฤติกรรมการใช้ส้วมสาธารณะอย่างถูกต้องมีการปรับปรุงและสร้างส้วมให้มีมาตรฐาน ปฏิบัติตามหลัก E : Energy คือ ลดการใช้พลังงานและพลังงานทดแทนจากชีวภาพและชีวมวลและลดการใช้พลังงานไฟฟ้า เพื่อเป็นการประหยัดทรัพยากรและการขยายผลโดยการประชาสัมพันธ์การประหยัดพลังงานไปยัง ภาศเครือข่ายเทศบาลตำบลบัวหุ่ง วัด โรงเรียน และชุมชน ปฏิบัติตามหลัก E : Environment คือ การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ช่วยลดภาวะโลกร้อนและเอื้อต่อสุขภาพโดยเน้นหลัก 5 ส. จัดสถานที่ทำงานให้น่าอยู่ทำงานและปลูกต้นไม้เพื่อความร่มรื่นสร้างพื้นที่สีเขียวในโรงพยาบาลปฏิบัติตามหลัก N : Nutrition คือ รมรงค์อาหารปลอดภัยและสุขภาพด้วยการบริโภคผักพื้นบ้าน อาหารพื้นบ้านเพื่อลดการใช้สารเคมี ประสานความร่วมมือกับภาศเครือข่าย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดำเนินงานกับชุมชนเรื่องการทำถึงขยะเปียกลดโลกร้อน

พบว่า การได้รับความรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ตามนโยบาย GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) กลุ่มตัวอย่างมีการเข้าถึง การเข้าถึงข้อมูลความรู้และความรอบรู้เกี่ยวกับ อาหาร น้ำสะอาด การลดพลังงาน คุณภาพน้ำดื่มที่ใช้ ความรู้เรื่องประเภทขยะ การคัดแยกขยะ อันตรายของขยะ สิ่งปฏิกูล (อุจจาระ ปัสสาวะ น้ำเสีย) การกำจัดสิ่งปฏิกูลและอันตรายของสิ่งปฏิกูลมากที่สุดสามอันดับแรกจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ (รพ.สต. /เทศบาล)อยู่ใน ระดับมากที่สุด (Mean = 4.52,S.D.=0.52) รองลงมาได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) อยู่ในระดับมาก (Mean = 4.44,S.D. = 0.57) และเข้าถึงข้อมูลจากไลน์ (Line) อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (Mean = 4.42,S.D. = 0.60)

ความรอบรู้เกี่ยวกับสุขภาพ 6 ด้านพบว่า 1) ความรู้ความเข้าใจ (M=3.58, S.D.=0.25) 2) การเข้าถึงข้อมูล (M=4.75, S.D.=0.42) 3) ทักษะการสื่อสาร (M=7.98, S.D.= 0.16) 4) การจัดการตนเอง(M=4.82, S.D.= 0.12) 5) การรู้เท่าทันสื่อ(M=4.89, S.D.= 0.18) และ ทักษะการตัดสินใจ (M=4.91, S.D.= 0.15) อยู่ใน ระดับมาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความรอบรู้ในนโยบาย GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH)
ของกลุ่มตัวอย่าง (n= 302)

ตัวแปร	คะแนนที่เป็นไปได้	คะแนนที่ได้จริง	Mean ($\bar{x}$)	S.D.	คะแนนเฉลี่ยสัมพัทธ์	ระดับความรอบรู้
ความรอบรู้เกี่ยวกับ GCSH โดยรวม	0-34	6- 32	28.65	6.54	0.84	มาก
ความรู้ความเข้าใจ	0-5	3-5	3.58	0.25	0.71	มาก
การเข้าถึงข้อมูล	0-5	4-5	4.75	0.42	0.95	มาก
ทักษะการสื่อสาร	0-9	2-9	7.98	0.16	0.88	มาก
การจัดการตนเอง	0-5	2-5	4.82	0.12	0.96	มาก
การรู้เท่าทันสื่อ	0-5	1-5	4.89	0.18	0.97	มาก
ทักษะการตัดสินใจ	0-5	1-5	4.91	0.15	0.98	มาก

หมายเหตุ:คะแนนเฉลี่ย / คะแนนเต็ม

5. ความพึงพอใจของผู้รับบริการในงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ของ รพ.สต.บัวหุ้ง ตามเกณฑ์มาตรฐาน GCSH

1) ความพึงพอใจด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในรพ.สต.บัวหุ้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก (M= 4.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน คือ มีการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานสิ่งแวดล้อม (M=4.74) รองลงมาคือ ให้บริการด้วยความสะดวก รวดเร็ว (M =4.72) และมีความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจและให้คำแนะนำได้ (M=4.36) ตามลำดับ

2) ความพึงพอใจด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม รพ.สต.บัวหุ้งโดยรวมอยู่ในระดับมาก (M=4.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจทุกข้ออยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน คือมีความพึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกอาคารของ รพ.สต.ให้สะอาด สะดวก ปลอดภัย สำหรับผู้ป่วย ผู้มาใช้บริการ (M=4.81) รองลงมาคือความพึงพอใจต่อกิจกรรมส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้เรื่องสุขภาพโภชนาการและน้ำ สุขอนามัย ความสะอาดและมีความพึงพอใจการให้คำแนะนำมาตรการประหยัดพลังงาน (M=4.69) ตามลำดับ โดยมีระดับความพึงพอใจ โดยรวมในด้าน

GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ้ง ในระดับมาก ร้อยละ 97.25

บทสรุปและอภิปรายผล

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาสู่มาตรฐาน GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ้ง อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษพบว่ารูปแบบการดำเนินงาน GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ้ง“3PKA”ประกอบด้วย 1) Policy คือ มีนโยบายการดำเนินงานที่ชัดเจน 2) Participation การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 3) Patients Focus มีผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง 4) Knowledge & Healthy Management การพัฒนาความรู้และการจัดการอย่างมีระบบ และ 5) Activity การกำหนดกิจกรรมการพัฒนาที่ชัดเจน ผลลัพธ์จากการดำเนินการพบว่า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวหุ้ง มีการพัฒนาสู่มาตรฐาน สัมมาสารธารณะไทย (HAS) เป็นตำบลที่มีการจัดการสิ่งปฏิกูลอย่างถูกสุขลักษณะ โดยมีบ่อบำบัดสิ่งปฏิกูลเป็นแห่งแรกในอำเภอราศีไศล และผ่านเกณฑ์การประเมินตนเอง 14 หัวข้อ ร้อยละ 100 ซึ่งสอดคล้องกันกับการศึกษาของ

เกศราพร แก้วลาย (2561) ที่พบว่าปัจจัยของความสำเร็จในการพัฒนาพัฒนารูปแบบอนามัยสิ่งแวดล้อมโรงพยาบาล ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนแบบมีส่วนร่วม 2) การกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและถ่ายทอดสู่การปฏิบัติอย่างเข้มแข็ง 3) การควบคุมกำกับและติดตามงานอย่างต่อเนื่อง 4) การสื่อสารร่วมกันอย่างทั่วถึงและรวดเร็วในการพัฒนางาน 5) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารและนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน 6) การประเมินผลการพัฒนางานที่เข้มแข็ง 7) ความมุ่งมั่นและสามัคคีของผู้รับผิดชอบงานระดับหน่วยงาน ส่งผลให้ผู้รับบริการมีความรอบรู้ต่อการปฏิบัติตามนโยบาย GCSH 6 ด้าน โดยพบว่า 1) ความรู้ความเข้าใจ (M=3.58, S.D.= 0.25) 2) การเข้าถึงข้อมูล (M=4.75, S.D.= 0.42) 3) ทักษะการสื่อสาร (M=7.98, S.D.= 0.16) 4) การจัดการตนเอง (M=4.82, S.D.= 0.12) 5) การรู้เท่าทันสื่อ (M=4.89, S.D.= 0.18) และ ทักษะการตัดสินใจ (M=4.91, S.D.= 0.15) อยู่ในระดับมากพบว่า การรับรู้บทบาทตนเองมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามนโยบายและมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 97.25 การสร้างความพึงพอใจ เพื่อจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติงานและเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงพยาบาล เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ (Herzberg, 1967) นอกจากแรงจูงใจจะทำให้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถแล้ว การตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ก็เกิดจากแรงจูงใจ การวิจัยการมีส่วนร่วมของครูในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนของประเทศนอร์เวย์พบว่า แรงจูงใจของครูมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน (Hege, Anette, & Bente, 2009) โดยปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาการพัฒนารูปแบบดำเนินงาน GCSH ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวทุ่ง ประกอบด้วยหลัก “3PKA” มีการปฏิบัติงานแบบภาคีเครือข่ายโดยยึดผู้รับบริการเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ซึ่งทำให้ผลลัพธ์การพัฒนาอยู่ในระดับดีมาก ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้การวิจัยนี้ประสบผลสำเร็จได้ ประกอบด้วย

“3PKA” ดังนี้ 1) P : Policy การมีนโยบายที่ชัดเจนจากผู้บริหารทำให้มีแนวทางในการทำงานที่ชัดเจน เนื่องจากการบริหารงานในองค์กรให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น การบริหารต้องให้ความสำคัญแก่ทรัพยากรพื้นฐานของการบริหารตามหลักการ 4M’s ซึ่งประกอบด้วย คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และ เทคนิควิธีในการจัดการ (Management) (ยงยุทธ เกษสาคร, 2546) 2) P: Participation การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนภาคีเครือข่ายให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานทั้งการวางแผนแบบมีส่วนร่วมมีความรู้สึกเป็นเจ้าของบุคลากรได้ร่วมคิด ร่วมทำร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์ ก่อเกิดความภาคภูมิใจร่วมกันจากการศึกษาพบว่า การสนับสนุนทางสังคม สามารถทำนายการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อมได้ เนื่องจากการสนับสนุนทางสังคมเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจนนำไปสู่การช่วยเหลือและสนับสนุนด้านต่างๆ อาทิ การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านความคิด การสนับสนุนด้านการตัดสินใจ ตลอดจนการให้ข้อมูลป้อนกลับและข้อมูลเพื่อเรียนรู้และประเมินตนเอง (House, 1981) รวมถึงการที่บุคคลรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีความผูกพันซึ่งกันและกัน (Cobb, 1976) 3) P: Patients Focus การยึดผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง ให้บริการดูแลสุขภาพดี มีความสำคัญกับผู้ป่วยมาเป็นลำดับแรกในการดูแลรักษาผู้ป่วย ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี จะช่วยให้การพัฒนามีความต่อเนื่องและมีความก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป 4) K: Knowledge & Healthy Management คือการพัฒนาความรู้และการจัดการอย่างมีระบบและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1) ควรมีการศึกษาและพัฒนากิจกรรมดำเนินงาน GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) อย่างต่อเนื่องควรมีการส่งเสริมปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานพัฒนา GREEN & CLEAN

Sub-district Health Promoting Hospital (GCSh)
เพื่อให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อมของบุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในพื้นที่อำเภอราษีไศล

เอกสารอ้างอิง

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.(2553).คู่มือโครงการ
สาธารณสุขรวมใจณรงค์ลดโลกร้อนด้วยการ
สุขภาพอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม.
กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม.(2555).แผนยุทธศาสตร์อนามัย
สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การ
สงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

เกศราพร แก้วลาย(2561). การพัฒนารูปแบบอนามัย
สิ่งแวดล้อมโรงพยาบาลวาปีปทุมจังหวัด
มหาสารคาม,ผลงานวิชาการ งานมหกรรมวิชาการ
สาธารณสุข ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
มหาสารคาม ปี 2561[ออนไลน์]. ได้จาก
<http://mkho.moph.go.th/research2018/>.

ยงยุทธ เกษสาคร.(2546). เทคนิคการฝึกอบรมและการ
ประชุม(พิมพ์ครั้งที่ 4).กรุงเทพฯ: วี.เจ. พรินติ้ง.

ศรีญรัตน์ ธานี และเทิดศักดิ์ พรหมอารักษ์ (2565).
การพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน โรงพยาบาล
GREEN and CLEAN Hospital ของโรงพยาบาล
น้ำขุ่น ตำบลชีเหล็ก อำเภอน้ำขุ่น จังหวัด
อุบลราชธานี. วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 12(1), 5–14.

สมชาย ภาณุมาสวิวัฒน์, อนุสร การเกษ, วรณชาติ
ตาเลิศ, เกตุรินทร์ บุญคล้าย, กรรณิกา เพ็ชรรักษ์.
ความรอบรู้ด้าน วัคซีนโควิด 19 กับความตั้งใจการ
ฉีดวัคซีนโควิด 19 ของ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่
18 ปี ขึ้นไป. วารสารวิชาการ- สาธารณสุข, 31
(ฉบับเพิ่มเติม 1):S3-14.

Cobb, S. (1976). Social support as a moderator of
life stress. Psychosomatic Medicine, 38(5),
300-314.

Herzberg,F., Mausner,B.,&Snyderman,B.B.(1967)
The motivation to work(2nd ed.).
New York:John Wiley &Sons.

Hege,E. T., Anette,C. I.,&Bente,W.(2009).
The Norwegian network of health
promoting schools: A three-year follow-up
study of teacher motivation, participation
and perceived outcomes. Scandinavian
Journal of Educational Research, 53(1),
89-102.

Kemmis, S. and McTaggart, R. (1988). The Action
Research Planer. 3rded. Victoria, Australia:
Deaken University Press.

Nutbeam D. (2008).. The evolving concept of
health literacy. Social Science & Medicine
(2008), 67(12):2072-8.